

א מ ר

1234567

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל. (כ"ב לב)
 ובס' יראים לרבינו אליעזר סמין במצוה ו', את ד' א' תירא ותן
 כבוד לשמו ושמו מחללו, דכתיב ולא תחללו את שם קדשי, ומקרא זה
 נוקב ויורד עד התהום, ועל לאו זה ידו כל הדוויים, כי חלול השם ישנו
 בכמה דברים ואין להם שעור, שכל המבזה אפי' מצוה אחת ומיקל כלל
 בכבוד שמים נקרא מחלל השם עכ"ל. (ופעמים רבות הי' רבינו מורי
 דמעות כשחזר על דברים אלו).

והמספר והמקבל לשון הרע שניהם עוברים בלאו הזה, של ולא
 תחללו את שם קדשי, שאין בזה תאוה ולא הנאה גשמית, שעי"ז יתגבר
 יצרו עליו, על כן נחשב העון הזה כמרד ופריקת עול מלכות שמים בעלמא,
 ומחלל שם שמים בזה, וכ"ז בסתם איש ישראל, ובפרט אם הוא איש
 חשוב שהכל מסתכלין במעשיו כודאי מתחלל השם עי"ז, ועל אחת כו"כ
 אם נעשתה העברה ברבים כודאי שהחטא גדול עד מאד, שנקרא מחלל
 שם שמים ברבים א).

מ ע ש י ל מ ל ך

ומכים ליהודי שבא לבקש קש מהם. גלוי וידוע היה לפני הקב"ה שעתידי הוא
 להטביע את מצרים בים-סוף, ובכדי שלא יוכלו המצרים לטעון לא בנו האשמה,
 לא אנו אחראים לרציחות והרדיפות, היה מהצורך שיתגלה פניהם בגלוי, כי לכל
 מצרים יד וחלק ברדיפת ישראל.

לא רחוק היום, היה הח"ח אומר, שאוה"ע יועמדו לדין על רודפם את
 ישראל. אז ינסו להצטדק כי האשמה בשלטונות ולא במ, לכן — נתן עכשיו לאוה"ע
 שלטון עצמאי דימוקרטי, כל אחד יכול לבחור את השלטונות כרצונו, וממילא
 מוטלת האחריות על שכם העם כלו, ובמה יצטדקו בבא יום דינם?
 א) בשנת תרמ"ד התגורר בראדין אצל בנו מגיד זקן מעיר הוראדנא בשם יעקב
 המגיד.

בצעירותו היה מחזר בכל עירות ישראל ומשמיע ברבים את הדרשות
 המעטות ששינן לעצמו. עכשיו לעת זקנתו היה מבלה זמנו ליד החנור בישיבה,
 וחוזר לפני התלמידים את דרשותיו מימים עברו. ר' יעקב לא היה למדן, ודרשותיו
 עוררו צחוק רב בין שומעיו, אף כי התלמידים היו משבחים אותו בפניו באמרם
 "ר' יעקב — הפלאת לדרוש".

אבל היו גם כאלו שאהבו להקניטו באמרם: ר' יעקב — התורה שאתה
 משמיע אין לה טעם ורית. דברים אלו היו מצערים ומכעיסים לזקן וברוב חימה
 היה רודף במקלו אחר התלמידים.

כשהדבר נודע להח"ח אמר שיחה מיוחדת בישיבה וכה היו דבריו בקצרה:
 אם אנו שומעים שהגאון מוילנה היה צם מערב שבת לערב שבת ושכמעט
 לא נתן שינה לעיניו — אנו עומדים תוהים תמהים היתכן?

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'. (כ"ג ט)

ענין הד' מינים מפורש בדברי רז"ל, במדרש כאן, מהם מי שיש בו טעם וריח, טעם ולא ריח, ריח ולא טעם, לא טעם ולא ריח. יבואו אלו ויכפרו על אלו.

מ ע ש י ל מ ל ד

אבל באמת היה מקום להשתוממות לו היה המעשה הפוך, גאון וצדיק הדור עומד לפני מקור מים חיים, נהנה מזיו התורה, מתענג בתענוג רוחני כה גדול, ויזדקק לאכילה ושינה? התורה היא סם חיים ומחיה לכל יהודי ויהודי. הנה יושב כאן בבית המדרש מגיד זקן ר' יעקב אדם שבור ורצוף, שמעולם לא אכל לשובע נפשו ומהדרשות המעטות שלמד נהנה הנאה רוחנית כה גדולה. המזלול בדרשותיו הרי זה כאלו גוזל את חיו.

אוצר החכמה

ומטעם זה הי' מוכיח את תלמידי הישיבות, על שמעבירים שער זקנם במספרים וברהיטני דק מן הדק, ואעפ"י שרק דרך תער אסרה תורה, אבל הרואה יוכל לטעות ולומר שגלחו בתער, וזהו חלול השם. ובשביל זה לא נהג היתר בעצמו לדלג על מזמורי פסוקי דזמרה, כבשו"ע או"ח סי' נ"ב, בדין מי ששהה לבוא לב"ה עד ישתבת, שלא יחשדוהו אלה שלא למדו הדין הזה שמדלג שלא כדין, ויבואו לזלול בענין התפלה, וכבימא פ"ו א' ה"ד חלול השם, אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר, וכברש"י שם, וכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן ולומד ממני להיות מזלול בגזל" ע"כ. וכשאחר פעם לבוא לביהכנ"ס, הי' מנהגו לחכות עד המנין השני, או ללכת לביהכנ"ס אחר להתפלל בצבור.

והי' רגיל לומר, כי בן תורה הוא בבחינת חיל ממדרגה גבוה, אשר מכיון שהלבישוהו בגדי מלכות עם ה"פאלעטען", הוא אות המראה על מדרגתו, עליו להתנהג בדרך כבוד, ואם לאו הוא מחלל חלילה כבוד המלך. ובפתיחה לספר "חפץ חיים", "בבאר מים חיים" מביא הגמ' דימא דף פ"ו הנ"ל, ה"ד חלול השם, כגון דשקיל בשרא מבי טבחא ולא יהיב דמי לאלתר, וכן כתבו הסמ"ג והחנוך והספר יראים הנ"ל. שאפ"י דבר שהוא מותר מן הדין, אך לעיני ההמון נראה דבר זה לאיסור עובר בזה על ל"ת דאורייתא של ולא תחללו את שם קדשי, שאין כח לא בתשובה לכפר ולא ביסורין למרק ולא ביוהכ"פ, אלא כולן תולין ומיתה ממרקת, שנאמר ונגלה וגו' עד תמותו, כי ע"י שאדם חשוב עובר על התורה נעשה שם קדשו יתב' ותורתו חולין אצל ההמון. והוסיף שם עוד ואמר "ודע דעון חלול השם אין שעור לעגשו, כמפורש בקדושין ספ"ק, שאם היו עונותיו וזכויותיו מחצה על מחצה וחלול השם בכלל מכרעת לכף חוב, ובאבות תנן דאפילו חלל ש"ש בסתר נפרעין ממנו בגלוי, ואחד שוגג ואחד מזיד בחלול השם".

פעם הי' הח"ח זצ"ל נחפו לדרכו עם המזודה שלו לנסוע מווילנא ברכבת.

אבל האתרוג הוא במדרגה יותר גבוה משאר המינים, יש בו טעם זריח. והת"ח נמשל בו. והנה האתרוג אגוד אצל שאר המינים רק בשעת קיום המצוה ואח"כ הוא שב למקומו, מה שאין כן שלשת המינים האחרים קשורים ודבוקים כל היום תמיד.

והאריך במוסר השכל היוצא מזה להנהגת הת"ח והרבנים לעריהם: אשרי און שמעה כל זאת.

ויניחחו במשמר לפרש להם על פי ד'. (כ"ד יב) אוצר החכמה

והנה מדרך העולם, כשמגישים ענין הנדון למלך להוציא משפטו אם לשבט או לחסד, הכל מקוים, כי שבט מישור שבט מלכות, והתקוה היא כי יכון בחסד כסאו ויוציא לאור משפטו, וכאן נאמר לו מפי הקב"ה, להוציא את המקלל ולרגום אותו באבנים, איה היא החנינה, ואיפוא הוא החסד שבמלכות?

אבל האמת היא, כי המיתה היא כפרה על החטא, כמו שפירש הסמ"ג בהקדמתו הטעם. על הא דאמרו ז"ל במעביר בנו למלך, מזרעו ולא כל זרעו, מפני „דבזה שלא השאיר אף בן אחד לד', חרון אף ד' גדול עליו כל כך, עד שלא יועיל לו לתקן נפשו אפילו אם העם ירגמוהו באבנים". נכר מזה, כי המיתה היא תקון לנפש החוטאת, ולולא זאת לא היתה חלילה תקומה לנפש בעלמא דאתי, ביום שכולו טוב וארוך. ומכיון

מ ע ש י ל מ ל ד

לשם ענין מאד נחוץ, ובעברו דרך הרחוב המובילה אל בית הנתיבות, החמן ע"י אחד להשלים למנין עשרה למנחה בבית האבל. ולמרות שהי' נחוץ לדרכו, וכבר התפלל תפלת מנחה החליט להכנס לבית האבל, ואף שאחר את הרכבת, למען למנוע חלול השם...

והי' מזרזו לתלמידיו לקדש שם שמים ברבים, והי' מפרש את תפלת הקדושה, נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום, באופן זה. לכאורה יש לתמוה על הגאווה הלזו, שמדמים אנחנו אותנו למלאכי מרום? היתכן שהעני הלבוש בגד של טלאי על גבי טלאי יציע לפני המלך שרותו, כאחד השרים הגדולים שבמדינה?

אבל באמת הננו „יחסנים" כמו המלאכים, יען שהנשמה שהשי"ת נפח באפנו, היא חלק א' ממעל, כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים, ומאן דנפח מדילי' נפח, כמבואר בזוה"ק, ונשמת האדם היא מעולם הבריאה, כמו שכתבו המקובלים, ומטרת בריאתו של האדם היא להלל לד' ולספר הודו, כמו שכתוב, עם זו יצרת לי תהלתי יספרו, אלא שמקום המלאך הוא בשמי מרום ושם הוא מקדש שמו יתב', ומקום האדם בארץ ומכאן הוא צריך לקדש שמו של הקב"ה, כמו שכתוב, ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומכיון שזו היא מטרתנו לקדש השם, יש לנו הרשות לומר, נקדש את שמך בעולם כאן בארץ, כשם שמקדישים אותו המלאכים בשמי מרום. —